

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vrediti, v Gorici domu poslan: za celo leto 1 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištev v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mail-ling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrotico, če se naznanilo samo enkrat natiane, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Pogled k sosedu.

II.

Stari norec, ne, modrijan Diogen, ki je o belem dnevu sè svetilnico v roki tekal po trgu, rekoč, da išče pametnega človeka, bi najbrže bolje pristojal sedanjim časom, katerim je utisneno posebno to nečastno znamenje, da ne rodijo — značajev. Kako bi hoteli govoriti o pravem prepričanji, ki se dan danes klati povsod, le v človeških glavah ne, ki se, kjer še poganja vela peresca iz dreva, ki krije pod škorjo smrtnega črva, kar siloma zatira? To ne velja le o našem sosedu, to velja tudi o nas; same sebe bi morali prej oprati, kar bi gotovo storili, ko bi nas drugi ne silili kar obraz stegovati, po katerem neusmiljena roka s trnjevo metlo drgne. In kedo je kriv, da nijma ljudstvo v Italiji pravega prepričanja, da ne zna in ne more znati za pravi položaj, da povzdiguje danes svojega ljubljenca (?) visoko med zvezde, a da ga jutri poznati noče kar smo imeli priliko opaziti v zadnjem času pri italijanskem kralju, ki je moral očitno prevzeti hoté ali nehoté prisiljeno rolo smešnega arlekina? Kriva je tega po večem ona moč, ki je sedaj na svetu najmogočnejša velevlast — časopisje; velevlast, za katero se v Italiji zametujejo milijoni, ki se doplačujejo onim 600 milijonom, kateri so pred l. 1859. zadostovali šestim vladam za vse potrebe. Uboga Italija! Rim jej je manjkal nekada. Večno mesto se jej je zdelo neko splošno zdravilo, ki bi zamoglo pomagati onemoglemu truplu na noge. Roparji devetnaj-

stega stoletja so Italiji preskrbeli v imenu svobode in napredka in več tacih vražjih fraz to zveličalno zdravilo. In vendar hira in hira vidoma bolehalo truplo. Dolgovi naraščajo, kakor gobe o deževji, množé se, kakor mišji rod. Ona hvalisana prostost vedno bolj v tesnejih sponah, druhal razuzdana, bremena neprenašljiva, nezadovoljnost splošna ne le v besedi, ampak tudi v dejanji! V Siciliji posebno se kuha in vré; pri vsej dobri volji nij mogoče ukleniti v spono pokorščine razdražene glave; nezadovoljnost čim dalje večja se širi tudi na severu, skomina se ljudstvu uže po prešlih časih, po avstrijski vladi. Slepili so svobodnjaki ljudstvo, da se bodo potem, kose otresejo papeževega jarma, kar čudeži godili; a dejanje kaže, da so nesramno — prav cigansko lagali. Despotizem je sicer siloma vkrotil opozicijo, a nij pobratimski zedinil raznih stanov, nij jim udihnil zdravega, delalnega življenja, ki bi se blagosno, dobrodejno razvijalo. Jeremijade se pojó po vsej deželi od severa do juga. Spominja se ljudstvo v nekaterih krajih svoje prejšnje zgodovinsko-politične samostalnosti, pa — tempi passati — zamenilo jo je s prisiljeno centralizacijo. Mrzenje do sedanjega političnega stališča javilo se je posebno pri priložnosti, ki je morala vlada zastopnike ljubimčkatí ter sè soljo v rokah vabiti in spodbujati na delo, ki je bilo plodonosno le — v škodljivih nasledkih. Razen male pešcice obsoja celo ljudstvo sedanje stanje; vse pravi, da nij mogoče, da bi dalje tako šlo. Nas pa spominja položaj našega sosedu na znane besede: „Par-

turiunt montes, nascitur ridiculus mus!“ Bog daj, da bi to bilo le nekaj intermezzo za pomenljiveje politične dogodjaje, ki bi se vršili pravici in resnici na ljubo!

Iz državnega zbora.

Ko bi obsežek našega lista dopuščal, hoteli bi bralcem postreči z govori, ktere so imeli federalistični poslanci v državnem zboru, od besede do besede. Ker nam pa to ni mogoče, hočemo le nekatere izjave posameznih poslancev navesti. Pri razgovoru (general-debatte) finančne postavbe za leto 1875 poslužili so se pravi avstrijski poslanci federalisti prilike, in razkrivali so rano za rano, zarad kterih Avstrija boleha. Naj boljši govorniki, kakor Hermann, Pražak, Greuter so sè svojimi neovrgljivimi dokazi tako globoko segali do ustavaškega osrčja, da tudi prvi govorniki ustavoverske stranke sè svojimi navideznimi ugovori nič zdatnega opraviti niso mogli. Herman je med drugim rekel:

Avstrija, pravijo, se drži politike, ki je z njeno naravo in poklicem popolnoma v nasprotji, politike brez veličastnosti, brez cilja, brez prihodnosti. Avstrija, pravijo, je široko podlago pravice, „fundamentum regnorum“, večkrat popustila, povsod naredila nenaravne razmere in se ne zmeni za toliko bridkih skušenj, tolika spoznanja in opominjanja. Ta politika ni nikakor avstrijska, ker prevrača vravnani red družbe, zatajuje škofovstvo in više plemstvo in po številu največi stan, ki vse vzdržuje in bremena države najteže nosi, namreč kmečki stan

LISTEK.

TRENTA.

(Konec.)

Zraven živinoreje si skušajo tudi z lesom kak goldinarček prislužiti. Celo zimo poje sekira od zvezde do zvezde v mrazu ostrem, kot britev. Po vrtoglavnih strminah podera drvar sive buke in črno jelovje, z neizmernimi težavami vlačí trklje do vode, po kterej jih na pomlad v Bovec splavi. Če se mu plav srečno vede, je zaslužek precejšen, naredko pa narasla Soča vse njegove krvave žulje daleč v dol odnese. Ko bi se bilo z lesom pametno gospodarilo, ni bilo treba sedaj kozje vprašanje reševati in ljudi iz dezele goniti. Trentar bi bil denaren mož. Stari ljudje pripovedujejo in deloma pomnijo, da so čez in čez bile razprostranjene goste šume, sedaj pa skoraj sami trhleni porobki obžalujejo izgonele zaklade gorenje Soče. Veliko gojzda se je skuhalo v ogelnicah za rudokopje. Sekli so pred nosom naprej, samo, da je bilo v obližji rudnika ter so napravljali okoli in okoli goličave. Zato

se neso zmenili, da je podrastek lesu v planinskih tenčicah le počasen, včasih celo nemogoč, ker hudourniki kmalo odperejo zamejo do belega kamna. Tisuče in tisuče najlepših stebel je vpepelila neprevidnost ali pa zlobnost pastirjev, ki so zanašali ogenj med gojzdo suhljad, da je včasih po več tednov gojzd gorel; celo medvede in volkove so bojda pri starem od svojih čed s tem odganjali, da so kar gojzd zasmodili. Debele mecesne plavili so skoraj zastonj v Bovec, da so na Cez-Soškem brodu gnjili. Kdo je takrat na les porajtal, saj ga je bilo izobilja; oni se neso bali, da bi jim bil primanjkal, za potomce jim pa mar ni bilo. Pa, da bi se ljudstvo vsaj v teh lačnih faraonovih letih spametovalo! Koliko mladih stebel gre le v neštevilne ograje, ktere treba vsake dve leti spreminjati! Zakaj bi se travniki in lazi s kamenjem ne ogradili, ter bi imeli dvojin dobiček, ker bi se travniki čistili in drva štedila? Kamenja gotovo ne primanjka. Tudi za domačo kurjavo ne smeli bi toliko mladega lesa poseči, ko je povsod dovolj suhega drobničja in vetrom polomljenih debel, ki tu gnjijejo, med tem, ko bi drugod vriskali, Bog

da bi jih le imeli! Pri tem Trentar ni zadovoljn, če mu vsaj na treh mestih večer plamen v hiši pod obok ne šviga, zakurjeno je po njegovih mislih le takrat, kedar gorkoto lahko že z žlico zajme. Bodite varčni z lesom, če ne bodo vaši otroci morali s snegom peči basati!

Opisana dosedaj krajeva pustota in divjina, ter tim primerno trudapolno preživljenje vtisnili so Trentarju poseben značaj. Neumorno vojevanje z gromečimi plazovi in globokimi zameti, smelo preplezovanje vseh strmin po orlovih visočinah napolnili so mu srce z burnim pogumom, nenavadno srčnostjo, da slepo drznostjo. „Kodar se koza spraska, se človek tudi“ je njegov navadni izrek. „Nič tine dam“! vpije vanj, kot kruta mačeha trda, kamenita skorja; „dala boš!“ gromi odvažni gorjan, in grebe in koplje; in goni in zganja; giblje z rokami in nogami, dokler iz jej medlih prsi ne izmolze živeža sebi, družinici in živinici. Lukullova miza se mu sicer ne pogrinja, pa se mu čuha rumena polenta; šampanjec mu ne brizga, pa se biseri 40 Rjeva vodica in peni ravno vmedena metuda; pojedin ne pozna, pa tudi melanholije in hypochondrije

politično zelo občutljivo prikrajšuje in v trnemu premakljivemu kapitalu v pest daje; ker kraljestva ter dežele, te trdnjave in stebre vse države, v njenih pravicah ravno tako prikrajšuje in jih tira do hiranja; ker Slovanstvo, na katero je oprta glavna fizična moč cesarstva, zatira in manjšim narodnim plemenom brez brambe tlačiti pusti; ker večino narodov umetno preminja v manjšino, in jo tako podvrže volji manjšine, kateri se pusti šariti, kakor hoče.

To ni več stara avstrijska monarhija ali cesarstvo, ker sega v cerkveno vlado in s tem provzročuje splošno omlakuženje cerkvenega življa in družbe človeške; ker idealno, ki se pri vsakem narodu vedno hrani, ki ga blaži, npravnega dela, pripušča nadomestovati z najgršim materijalizmom; ker na škodo katoličanstvu in v podporo prekucije načelo postavnosti javno zatajuje; ker se zapiše navadnemu surovemu liberalizmu, o katerem se govori, da kralje le toliko časa trpi, dokler so mu po volji; ker vnanjim svojim sovražnikom, ki so ji mnogo hudega storili, dovoljuje pozabljivost in ozire, pri tem pa je v stanu z lastnimi narodi živeti v vednem prepiru; ker jemlje pod svoje varstvo, kar je cerkvi sovražno in Prusom prijazno in se je pregrešilo zoper cesarstvo, tisto pa zaničuje, zametuje in k molčanju sili, kar je domoljubno, ter se skoro le še na meščanstvo in židovstvo opera in se bolj meni za-nj, ko za zamolklo godrnjanje milijonov zvestih podložnikov.

Poslanec Pražak je sè številkami dokazoval, kako da je ustavoversko gospodarstvo v Avstriji. Od leta 1862 do leta 1871 zagospodarili so ti osrečevalci Avstrije okoli 430 milijonov goldinarjev. Napravili so raznovrstne doklade, zvišali so odstotke od 50% na 7 in celo na 100%, povikšali so druge davke, spremenili so državni dolg itd. in pri vsih teh bogatih virih, iz katerih je

ne, tudi ne opazuje strahoma ni žile ni živcev. Smrti ne podloži glave, dokler ni pobeljena; da se mu le pred v kakem prepadu ne sesuje! — O „tistih svetih časih“ ga pa že tudi on rukne glazek smodina, pravega „ajzenponerja“. Hej! pa je tudi vesel za vse komerserje in turnerje, da, resnično vesel, nedolžno vesel je. Ali ga ne vidiš? Aj! kako se vsaka kitica na njem giblje, kako coklja tla bije, dlan klobuk viška, hrbet, ko zmet vije, do Triglavove žarne megle hrupno vriska in razpuščeno popeva:

V Trenti je fletno,
So v'soče goré,
So bistri studenci
Pa skočne kozé.

Srečni Trentar! Mrzlica bogastva ga ne tresse, za uboštvo ima trdna pleča. Gostoljubno deli z znancem in ptujcem zadnjo čompico, sam darú ne prosi do skrajne sile; pogine pa rajši, kot ukrade. Kot pravi natorni človek ima zrašččen jezik s srcem — odkritosrčen je. Glupo draženje prezera, če se mu pa grize čast, zasrbi ga pest. — Cednost on čez vse ljubi; skoraj pedantno gospodinja vsaki kot, slednjo desko dan za dnevom spera. Aj! to ti je vgodno sestri za njegovo snežnobelo mizo; kamor pogled vpreš, vse v redu, vse snažno, praznično. Da! Bovčani so pravi Hollandezi oziroma snažnosti. Dolinci bodo morali še dolgo k njim v šolo hoditi.

tekkel denar v državne blagajnice, rastel je le državni dolg. — Poslanec Greuter je sè svojo znano zgovornostjo oestro bičal ustavoverske naprave in dokazoval, koliko denarja da ustavoverstvo stane. Med drugim je rekel: Pogledjmo v proračun! Komaj zamore otrok hoditi, že pride v otročji vrt in država-plača; ko dobó otrok komaj prve hlače, je že prosta država tu in deček mora se silo v šolo, če tudi ga kak jud podučuje, na oporekanje starišev se ne gleda, če tudi je otrok katoličan. Otrok mora postati n e m š k učenec, ako tudi ne ene besedice nemški ne ume. Potem pride vojaščina, rezervist, deželobrambovec in zdaj še le je prost, da lahko — umrje....

Proti konci svojega govora je Greuter navedel Ciceronove besede, da tisti, ki le za eno stranko državljanov skrbe, druge pa zanemarjajo, v državo nezadovoljnost in upor spravljajo. Resnica teh besedi pokazala se je jasno pri Rimljanih, toraj skrbite za vsa ljudstva v Avstriji enako, ne nakladajte jim leto za letom novih bremen, nehajte vendar enkrat te ljudstva tlačiti....

Če tudi ni dr. Vošnjak mož naše stranke, hočemo vendar kratek oddelek njegovega govora tu navesti zaradi tega, ker je ravno to povedal, kar smo mi pisali unidan v ogledu, pa je bil „Glas“ zaradi tega — konfiskovan. Danes pa lahko resnico povemo, saj jo je v državnem zboru liberalen poslanec izrekel, kakor sledi:

... Od ljudske šole se obračam k novinarstvu, in tu so zopet žalostne izkušnje, katere mora imeti narodno novinarstvo, od kar se je objektivno postopanje uvelo. Zdaj namreč zadostuje izrek objektivnega postopanja za konfiskacijo na podlagi kacega koli paragrafa kazenskega zakonika; največkrat se jemlje paragraf o zločinih in prestopkih proti javnemu redu. Časopis je in ostane konfisciran in vsak ugovor je za zdaj brezuspešen ostal. Konfiskacija se namreč od

Postave je Trentar srednje pa čedne in trdne, kot iz jekla vlit; v tem je podoben Bovčanom sploh, ki se smejo po vsem pravu ponášati, kot najboljši slovensko pleme na Primorskem, če ne tudi po vsej Sloveniji. Vsak teden ga tlači butara, velikrat lačnega in žejnega iz Bovca ali pa iz Krajskegore, pa železnih kosti mu ni všibiti. Po zimi zgoščujejo se mu lednice po licih, po letu ga soparica skoraj skuha med razbeljenimi skalinami, ali v ledu in kropu vztraja krepki Trentar. — Prožne kite ga le metejo navkreber gori po stenah, navzdol drči po izurjenih petah, kot klobčič. — Lovec je strasten. Več pušek je v občini, kot ognjišč. Lovec je skoraj vsak gospodar, čeravno kmalo ne bo kaj več loviti. O polnoči vstajajo podjeseni ti Nimrodi združeni po dva ali trije, pa hajd! gori pod najvišji vrhe, kjer tenek, neokužen zrak divje kože oveja. Z nedopovedljivim trudom obletujejo včasih po tri dni domove meglá in se neredko še prazni domu vračajo. Če pa je bila sreča vgodna ter debel kozel ob cevi maji, a! to ti je veselja, to se snuje in mota „lovška latinščina“, da se vse kadi.

Zimske čase pečajo se z nižjim lovom na lisice, kune, bele planinske zajca i. dr. Marsikak goldinarček jim puška pristrelja.

Kar se jezika po teh krajih tiče, omenjam

deželnega kot tiskovnega sodišča potrjuje, obravnavanje ob ugovoru se vrši pri istem tiskovnem sodišči, in tako ni misliti, da bode ena in ista oblast enkrat izgovorjeno sodbo ovrгла. Nadaljni priziv na višje inštanice je pač dovoljen, ali za provincijalne časopise neprimerno drag, in je kakor dosedanje izkušnje posebno čeških listov dokazujejo, tudi zmirom brez vspeha ostal.

A celo to objektivno postopanje, ki vsako pravo tiskovno svobodo nemogočo dela, celó to se zdi nekaterim vladnim organom premalo ostro. Tako je v novejšem času v Ljubljani zgodil se eklatanten slučaj, ki naše zdanje tiskovne razmere tako jarko in rezko osvetljuje, da se ne morem vzdržati, da ga ne bi vam razložil.

Bil je namreč početkom novembra tam naroden list konfisciran, — kar nij nič nenavadnega; — deželno kot tiskovno sodišče je potrdilo to konfiskacijo in objektivno postopanje; državni pravdnik pak se nij s tem zadovoljil, nego je tožil urednika tega lista zaradi zanemarjenja uredniške dolžnosti. Posamezni sodec res urednika pred-se pokliče in ga obsodi kratkim potem, ne da bi bil ta tiskovni pregrešek kedaj pred porotnike prišel, na 300 gld. izgube kavcije in osemdnevni zapor. Zdaj, gospoda moja, vprašam, ali je tiskovni zakon, kateri tiskovne pregreške odkazuje porotnim sodiščem, pri nas še pravno veljaven, ali so slovenski časopisi brezpravno vsaki samovolji izročeni?

Dopisi.

S kanalskih hrblov, 7. decbr. — Včeraj je bilo med našimi ljudmi veliko pobitih src; žalovali so nad novo, veliko nesrečo, ktera se je v petek in saboto godila. Kaj pa je bilo? — Tisti blagodejni dež, ki je bil dne sv. Andreja začel, je sicer prve dni tedna veliko blagra donasal, ker je razjedal velike kupe zamrznjenega

samo, da govorijo bovško narečje; gorenji nekoliko po krajsko zavijajo. Nemških ptujek, se ve da, v govoru ne manjka, saj je precej rodovin celo tirolskega rodu. Drugače slovenske besede še čisto izgovarjajo; končnic nič tako ne krčijo in požirajo, kakor po Tominskih gorah. Naglas radi na zadnji slog zvrčajo n. pr. mezdó, pekú, menéh i. dr. Visoki ó širijo povsem v ue n. pr. Bueh, gospued, bueter, žiuet i. dr. Posebno v enosložnih besedah se a pogostoma zožuje v e n. pr. nes m. nas, ves m. vas, tem m. tam. Visoki é se izgovarja različno kot ie n. pr. besieda, dielo. ciel i. dr. Pri besedah na ost okončujočih, če o ni naglašen, se o povsem spreminja v e n. pr. nedolžnest, prevzetnest i. dr. V splošni rabi je še mehki ó (kj, tj) n. pr. oca, pića, otročić i. d.

Tudi običajev ni posebnih. Samo v svatebnih provodih nese „banderar“ opleteno palico pred družbo, kakor „capobanda“ vojaške godbe; za njim pa drži drugi visoko na steklo risano podobo kacega svetnika s tako dostojnostjo, da gledalca na smeh sili. Dokler je ženin v okličih mora imeti tabakiro z duhanom za nos napolnjeno, ter ponuja vsakemu, kterege sreča obliगतni ščipec. Brž ko nevesta iz cerkve pride, skuša se družbi skriti, bolje, ko se skriva in dalje ko iskanje traja, večji je veselje. — Novo-

snega (od 14. novembra) in usahnele studence oživljaj, ali zadnje dni nam je veliko škodo prinesel; naredil je namreč tak led po našem drevlju, da se je vse pod njim lomilo. V nedeljo je zasijalo solnce na jasnem nebu ter nam razsvetilo žalostni stan našega drevlja. Vse je polomljeno. Marsiktero močno deblo stoji tam brez vej in brez glave; marsiktero deblo je po 2krat 3krat prelomljeno (zlasti smreke in orehi); ali pa iz tal izrito. Nekteri gospodarji javdajo in pravijo: Meni je čez 50 gl. škode; meni čez sto, meni čez 2 sto gl. i. t. d. No, lahko rečem, da je z ozirom na lepo sadno drevlje, katero so nekteri pridni sadivci imeli, res na stotice velika škoda.

Stari ljudje pravijo, da že 50 let ni bilo take nesreče na drevlju. Zadela je pa ta nezgoda nekaj vasi Kalske duhovnije in vse vasi na Banjšicah. Da bi le ne oplašila pridnih sadivcev, katerih je že tako premalo!

S Krasa. Pri nas se čudne reči godijo. Letos je v prvo tudi vikarjem in kaplanom ukazano, da morajo fassijo svoje kongruie glavarstvu predložiti, da se dohodnina — Einkommensteuer — po tej določi. Znano je, da ta dohodnina se tirjati začne pri kongruai, ki znaša 630 gold. a. v. in naprej.

Ali huda osoda! vse kraške kaplane in vikarje skoraj dosegel je ta novi davk, in sicer zaradi tega, ker so nam teran in pšenico, ki je oboje v l. 1873 nekoliko v ceni poskočilo, visoko cenili.

Aii kaj! to ni še čudno, ker postava to zahteva, in ko bi nam teran in pšenico tako cenili, kakor smo oboje prodali, mi bi tudi molčali, in vse bi bilo prav, ali kaj se zgodi? Potem, ko so se nekteri proti previsoki cenitvi terana in pšenice pritožili, in ko so se jim tudi maše po 52 $\frac{1}{2}$ soldov za celo leto zarajtale in s davkom obložile, je potrpežljivost nekatere gospode zapustila, ter so vgovarjali taki nezaslišani tirjatvi, češ, da to ne gre, ker darila za sv. maše so miloščina in popolnoma prosta dajila, od katerih se v Avstriji dozdej ni še kaka dav

rojenčkom vtaknejo nekteri kak penez v plenice, kedar ga k krstu nesejo, češ, da mu v življenji nikoli „nervus-a“ zmanjkalo ne bode. Praznover, vrah i. dr. tudi ni toliko, kolikor bi jih bilo po takih samotah pričakovati. Je že še kaka redkozoba ženica, ki ponavlja, kedarkoli kaj pohvali, pri vsaki besedi: „ne buedi vruečen“ v strahu, da bi pohvaljenca ne vrekla; tudi živali je tu pa tam še koj „nariet“: še marsikak vidi znanca s kostmi in žilami daleč tam kje, med tem, ko ta doma leži, tedaj nekako „dvomestje“ kar pomeni veliko, bližnjo nesrečo za „podvojenega“ reveža. Ali enake kvante se dan na dan bolj zgublajo.

Draga mi Trenta! predolgo že gostujeva v Glasovem listku; prepogostega gosta se svet rad naveliča; poklonjiva se g. vredniku, da je tudi deželi, kjer so coklje doma, blagevoljno predalčke odperal, pa se posloviva, da prostorje drugi zanimivejši obrazi zavzamejo. Potrpežljive čitatelje pa vljudno vabim, da obiščejo enkrat osebno originalno, primorsko Švico, ne bodo se kesaali; znabiti celo kakega č. g. duhovna eremitaža v Trenti zmika, da vstopi v sledi ranjkega g. Lucenpergerja, — ali ne? o č. je tudi v Trenti malo premraz, drugod je pa prevročje!

Job.

ščina tirjala, ker dohodninemu davku le taka dajila in pristojbine zapadajo, ktere so stalne in gotove, in da se na zadnje na vbogem krasu silno malo mašnih stipendij vdobi.

Ali kaj! tudi to ni še vse; kar je le bolj čudno je: da se sedaj od gospodov vikarjev tirjajo, bukvice zapisanih in opravljenih maš — libellum missarum! Tukaj pa moja pamet obstane, in si ne ve pomagati. Lepa reč! sedaj bodo glavarji začeli kontrolirati gospode vikarje in kaplane, ali imajo njih bukvice za vpisevanje maš v redu, in koliko sv. maš d/a na leto berejo za denarje in koliko zastonj, da se bodo prve z davkom obložile in druge . . . ? Za te mislim, da bi gosp. vikarji radi davek plačevali, ako bi jim jih gosp. glavar nakazal. Prav gosp. glavarji! da to nadomestite, kar škofje zanemarjajo, ker oni na svojih vizitacijah ne zahtevajo od duhovščine libellum missarum, ker jim nočejo take nezaupnice dati, kakor se pri nas godi.

Tudi proti tej tirjatvi se je nas nekoliko vprlo. Bomo vidili, kak izid bo ta reč imela. Morda vam bom drugi pot sopet kaj čudnegne znal povedati.

Iz Ljubljane, 8. dec. — (Čitalnica — dvoje dobrotnih naprav — nesreča.) Naša čitalnica je pri vsaki priliki prva, to je pokazala 6. t. m., ko je slavila pesnika našega Fr. Prešerna. Ker je bil program v vsakem ožiru izbran, še bolj izbrane pa izvrševalne moči, ni se čuditi, da je bilo nenavadno veliko občinstva došlo. Natančen popis posameznih točk programa bil bi predolg, povem naj le, da je pevski zbor, deklamacija spomenice, zložene po Lujzi Pesjakovi in deklamovane po umetnici gospej Šolmajerjevi, čveterospesje, samospesje in igra na glasoviru, — da je vse to v resnici bilo dostojno rojstnemu dnevu našega prvega pesnika. Pri tej priliki smo slišali novo koncertno delo Försterjevo, izdano po „glasbeni matici“: po jezeru bliz Triglava, umetnica na glasoviru in pa umetnik skladatelj sta menda hotela drug drugega prekrositi na čast Prešerna in občinstva. Po končani „besedi“ razveseljevali smo se prav dobro v čitalnični restavraciji, in tu so vrli pevci marsiktero lepo zapeli. — Na dan sv. Miklavža bila je v čitalnici razdelitev obleke ubogim šolarčkom. 25 fantičev in 25 deklic bilo je obdarovanih s popolno obleko za zimo in vrh tega dobili so še belega kruha in jabelk. Posebno dober utis je napravil spomin na dva gospoda, ki se zdaj znajdetaj v večnosti in vživata plačilo. Gospod Orel, ki je sē svojo družino blago misel sprožil, naj se napravlja revnim šolarčkom obleka, in gosp. Vončina, ki je kot najiskren podpornik toliko pripomogel temu podvzetju, bila sta moža, katerih sta se spominjala gg. Flis in Močnik pri razdelitvi. Obžalovati je, da po dobrotnikih ni došlo toliko denarja, da bi se bili vsi stroški poplačali, treba bo v ta namen napraviti še posebno „besedo“ v reduti. Kakor je bila obdarovana mladina, enako so bili tudi zbrani dobrotniki veseli in zadovoljni, to se je bralo vsim na obrazu. — Rokodelska družba, zgubila je po smrti Vončine svojega glavarja in dušo. Kakor je bil imenovan gospod za omenjeno družbo nenadomestljiv, zbrali so si vendar tako sposobnega novega vodjo gospoda Janeza Gnjezdca, da boljšega niso mogli. Saj ga je pa tudi rajniki sam priporočil. V tej družbi, ki šteje 45 družbenikov in 70 rokodelskih fantov, podučuje se vse, kar je tem ljudem potrebnega: veronauk, računstvo, nova mera in va-

ga, fizika, petje in še marsikaj drugega. To je v današnjih brezverskih časih gotovo dobra naprava. — Strašna nesreča se je zgodila 8. dec. blizo Viča na železni cesti. Noseča žena železničnega čuvaja pri hiši št. 344. hotela je čez cesto, da bi zaprla potno ograjo. Poštni vlak pa jo tako nesrečno zgrabi in kakih osem sežnjev daleč vrže, da se ji truplo razpoči in ona in otrok mrtva ostaneta. Nesrečna žena je nadomestovala svojega moža.

Ogled.

Avstrija. Državna zborja ta- in ukraj Litave dajata naj več opravila časnikarjem, pa tudi državnikom je bila povedana marsiktera premisliva vredna beseda. Nekoliko o teh razgovorih prinaša naš list na drugem mestu, dostavimo še tu nekatere kratke črtice. Pri razgovoru o proračunu za bogočastje in nauk govorilo je več poslancev obeh strank, vsi so šli drug za drugim nad Stremayr-a ministra; lahko bi bil kedo vprašal, kje je tista stranka, na katero se ministerstvo vpira. V resnici ministerstvo nima gotove naslombe, pa ti možje držijo se svojih mastnih služeb, kakor klopi. Poslanec Fux je posebno poslavljaj napredek šolstva in zagotavljal, da bode glasoval zoper svote, ktere so namenjene profesorjem jezuitom v Innsbrucku. Posl. Vitezič je pa obelodanil, kak je šolski stan v Istriji. Dve tretjini prebivalcev je Slovanov, pa nimajo ni edne šole z narodnim učnim jezikom. — V Gradcu so bile mestne volitve, zmagali so sami liberalni kandidati. — V Mariboru je vlada razpustila mestno starešinstvo in delajo se priprave za nove volitve. — V Ljubljani je prišel na svetlo zapisnik vsih volilcev za kupčijsko zbornico, katero je vlada razpustila. Ako bodo narodnjaki edini, ako bodo volilce o pravem času dobro podučili, kar se hvalevredno godi, ni dvomiti, da bo žl. Vestenek, ki meni, da ima zmago že v žepu, imel redko veselje prijeti malo podaljšan izrastek sredi plemenitega obraza.

Zunanje države. Na Francoskem zboruje narodna skupščina. Zdej imajo v obravnavi postavo o učni prostosti. Škof Dupanloup je dokazoval, govore o tej postavi, da je naj večja nevarnost sedanjega časa osodepolni napredek materializma in brezbožstva, postava je bila sprejeta z veliko večino glasov.

V skupščini se je 3. dec. brala poslanica predsednika republike, maršala MacMahona. On razlaga v svojem pisanji do narodnih zastopnikov, da je njegov nalog mir utrditi, red vzdržati in reorganizacijo izvršiti, v čemer se je njegova vlada se prizadela. Z vsemi sosedi živi Francoska v mirnih in prijaznih razmerah. Poslanica dalje omenja dobre letine. Nadalje pravi: „jaz nijsem vlade prevzel, da bi prizadevanji katere koli stranke pomagal, in jaz družega ne dozezam, nego družbinsko obrambo in narodno okrepcanje, velikost in blagost Francoske imamo edino pred očmi. S postavo 20. novembra 1873 ste mi izročili eksekutivno oblast za sedem let; na tem mestu bom neupogljiv stal do zadnjega dne.“

Razne vesti.

— *Grozovita nesreča* zgodila se je 25. t. m. nad Ročami v tominskih gorah. Več voznikov spravljalo je les s Pečin na Slap. Staremu moču, ki je tudi pri vožnji bil, pade po naključni klobuk z glave; hoté ga pobrati se zvrne in čez dva sežnja dolga debela smerekova bruna se mu spolzne po vsej dolgosti ravno prek prsi, tako, da je ubogi revež kar hipoma dušo zdihtnil. Previdnosti pač nikoli ni dovolj!

— „Slovenija“, akad. društvo na Dunaji, napravi dne 12. dec. na čast Fr. Preširnu „besedo“ sé sledečim programom: 1. Slavnostni govor; g. Slanec. 2. B. Ipavic: Na Preširnovem domu; zbor. 3. Kolander: Pjesma bez rieči; igra na harmonium g. skladatelj. 4. Nedvéd: Popotnik zbor. 5. Vieux temps: E-dur cencert, I. odstavek za gosli sé spremstvom glasovira; svirata g. Franjo in gdčna Anica Krožma. 6. C. Mašek: Nezakonska mati, bariton-solo; brenčeči zbor vglasbila brata Moguliča. 7. Stritar: Preširnova oporoka; deklamuje g. A. Ferjančič. 8. Nedvéd: Želje, pesem z glasovirom; poje g. Edv. pl. Russ. 9. A. Förster: Ilustracija pesmi „Po jezeru“; igra na glasoviru g. Mir. Wenk. 10. Preradović: Djed i unuk; deklamuje g. H. Badalič. 11. Zajc: Večer na Savi; zbor. 12. D. Jenko: Strunam; čveterospev. 13. Beethoven, arrang. Krug: Adagio iz septeta op. 20; igra na harmonium g. V. Kolander. 14. Nedvéd: Slovenska dežela; zbor. 15. Kolander: Prognanik; čveterospev. 16. Zajc: U boj; zbor. Začetek ob 1/28.

— *Zahvalnica* gospodu državnemu in deželnemu poslancu Mih. Hermanu od Vranskega okr. zastopa odposlana 26. t. m., glasi se po „Gosp.“ tako:

Blagorodni gosp. Podpisani si jemlje redko čast, Vam radostno naznaniti, da mu je tukajšno okrajno zastopstvo v svoji glavni skupščini dne 26. nov. enoglasno naložilo, Vam blagi gospod v imenu celega Vranskega okraja najsrčnejšo zahvalo izraziti za možato Vaše postopanje v štajerskem deželnem zboru v obče, posebno pa za zlate besede, ki ste jih izustili pri obravnavi preustrojstva občinske postave in vesoljne državne uprave, z britkim sožalovanjem, da so Vas mnogi, kojih sveta dolžnost bi bila za blagor ljudstva skrbeti, v tej prevažni reči popustili.

Blagovolite, blagorodni gospod, sprejeti ponovljeni izraz visokega spoštovanja in srčne ljubezni Vam udanega celega Vranskega okraja.

Dano iz glavne skupščine okrajnega zastopstva na Vranskem 26. nov. 1874.

Načelnik:
Brinovec I. r.

— „*Narodno tiskarno*“ v Mariboru je skupščina delničarjev v Ljubljani dne 29. nov. za 12.000 gld. prodala g. Jan. Pajku. — Izmed 167 zastopanih glasov je potem 111 glasovalo za to, da „Narod“ dnevnik ostane; 11 glasov je bilo nasprotnih, 45 glasov pa ni glasovalo.

Domače stvari.

(Za spominek dr. Hrasta) darujejo: V. č. g. Andr. Wolf, dekan v Kanali 3 gl., — Stepančič, kurat 2 gl., — Jož. Golob, kaplan 3 gl. — Sovdat župnik 5 gl.

(Dopis s „Krasa“) nam nalaga dolžnost spregovoriti nekatere besede, da se č.č. g.g. vedo ravnati. Naše mnenje o tem je, da niti glavarstvo niti namestništvo nima pravice tirjati libellum missarum, kajti to ni javna knjiga, ampak popolnoma zasebna, katero dotični duhovnik le zarad tega ima, da milovščino za sv. maše zapisuje in tako tudi dan, in ako hoče še kaj družega. Daleč smo že prišli. Naposled se bo zljubilo slavnim glavarstvom ali celo c. kr. namestništvu stikati po loncih in kozicah v kuhinjah duhovščine, da bodo zamogli z davkom obložiti še kak grizlje, kterega si duhovnik brez vladnega dovoljenja privoščiti predrzne. To naj bo za zdaj dovolj, ker vsega povedati se ne sme. Ako bo pa le treba, ne bomo molčali, ampak samovlastno ravnanje nekterih oblastnij neprizanesljivo karali in duhovščini dotična vodila dali. Gospode pa prosimo, da nam o tej zadevi naglo sporočajo, kako in kaj.

(Določba namestništva zastran postnih pridigarjev). Z odlokom 3. dec. št. 13834 II naznanja c. kr. namestništvo opiraje se na §. 2. postave 7. maja 1874 in na neko določilo ministerstva v enakem slučaju da neavstrijski duhovni se ne smejo jemati za postne pridigarje. Toraj tudi v Gorico ne bomo dobivali več postnih pridigarjev iz srečne Italije.

(Gorica. Njene ustanove in njeno občinsko gospodarstvo od leta 1869—1871 je naslov knjige, ki je na svitlo prišla v Seitz-ovi tiskarni 488 strani debela. Spisal jo je bivši mestni župan Aleksander pl. Claricini. Knjiga obsega mnogo raznoterega gradiva, kterega je gospod pisatelj nabral iz raznih virov, ki niso vsakemu odprti. Zato bo knjiga marsikteremu dobro došla. O priliki utegnemo kake črtice našim bralcem ponuditi.

(Tatvina v Gabrijah in Kostanjevici). Poroca se nam: Vnoči od 8—9 prišli so tatje v stanovanje g. vikarija v Gabr. Na mostovž po lestvici, potem skozi uhodna vrata ulomili so okno — pa so bili odpojeni. — Danes slišim za gotovo pripovedovati, da so v noči od 9—10. t. m. gospodje tatovi v Kostanjevici cerkev in duhovna okradli.

(Vodstvo bratovščine) vednega češčenja prosi tiste gospode, ki niso še pol z udi in doneškov poslali, naj storé to prej ko mogoče, da se zamore zopet sklicati odbor in določiti darila.

Št. 780.

Razpis učiteljskih služeb.

V šolskem okraju goriške okolice razpisujeti se stem učiteljski službi v šolski občini II. vrste v Ajdovščini in v šol. občini III. vrste v Podgori.

Dohodki tih služeb so določeni v §. 22. 30. in 33. deželne šol. postave 10. marcija 1870.

Prosilci naj vložijo prošnje previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosejanega službovanja najdalje do 15. januarja 1875, pri dotičnih krajnih šol. svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem okraju, naj vložijo prošnje po njim predpostavljene šolskih oblastih.

C. k. okrajni šolski svet

v Gorici dne 2. decembra 1874.

PRAVI

VILJELM-ovi

protiartritičen, protirevmatičen

čaj za čistenje krvi

proti protinu in revmi

rabi se

v zimskem ozdravljanji

kot edino gotovo sredstvo za čistenje krvi,

Z dovoljenjem c. k. dvorne kancelije. Dunaj, 7. decembra 1858.

ker je od prvih medicinskih avtoritet EVROPE

Z Najv. patentom c. k. Velič. proti ponarejanjizavár. Dun. 28. mar. 1871

z najboljšim uspehom rabljen in odobren.

Ta čaj očisti ves organizem; kakor nobeno drugo sredstvo preišče vse dele celega trupla, in odstrani po notrajni rabi vse nesnažne nakopičene tvari bolezni iz njega. Uspeh je gotov in dolgo traja.

Temeljito ozdravi protin (gicht), revma, sstarane trdovratne bolezni, vedno gnoječe se rane, vse spolove in kožne bolezni, ogrce na truplu in obrazu, lišaje in sifilitične gobe.

Posebno dober uspeh kaže raba tega čaja, kadar jetra ali vranca raste, pri vseh hemoroidnih boleznih, pri zlatenici, hudih bolečinah v žilah, kitah in členkih, pri obteženji želodca, kadar sapa zapira, pri vseh boleznih na spolnih udih pri možkih in ženskah itd.

Bolezni, kakor bezgavke, bramorji ozdravijo se naglo in temeljito, ako se čaj pridno zaporedoma pije, ker je raztopilno sredstvo in žene na vodo. Neštevilno veliko spričeval, pripoznanj in pohvalnih pisem se na zahtevanje zamore na ogled poslati zastonj, ki zgoraj rečeno popolnoma potrdijo.

V dokaz rečenemu navedemo tu nekatere dopise pripoznanja:

G. Franc Viljelm-u, lekarničarju v Neunkirchen-u Bottusani na Moldavskem 25. marca 1873.

Dvakrat sem že po tretji osebi naročil Vaš slavnostni protiartritičen in protirevmatičen Viljelm-ov čaj za čistenje krvi, in ker je bil pri mojih prijateljih tako sijajen uspeh, obrnem se zdaj naravnost do Vas s naročilom, da mi takoj 10 zavitkov dopošljete. Priložim tu 10. gold. S spoštovanjem podpisuje se

Ludvik žl. Mdzylk,
c. k. avstr.-ogrsk. vicekonsul.

G. Franc Viljelm-u, lekarničarju v Neunkirchen-u Hoffenstein 31. marca 1873.

Sprejmite mojo naj srčnejšo in naj toplejšo hvalo za naglo dopošljatev Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi.

Večji del sem ga sam porabil, deloma pa sem ga oddal tudi mojim prijateljem in znancem.

Od vseh tistih, ki rabijo Vaš Viljelm-ov protiartritičen protirevmatičen čaj za čistenje krvi, sem naprosen in mi je zaukazano, da Vam sporočim njih ozdravljenje in izrečem njih hvaležnost. Pri meni kaže Vaš čaj posebno dober uspeh. Moje gihtično trpljenje je klubovalo do sedaj vsem zdravilom celih 28 let. Zdaj pa sem zaporedoma 8 zavitkov Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi rabil in bolečine so zginile.

Ker mislim, da je raba Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za me dobra in koristna, ako jo nadaljujem, prosim, da mi še dvanajst zavitkov Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi pošljete, za kar priložim dotični znesek. Z vsem spoštovanjem hvaležni Janez Unterleutner, posestnik.

G. Franc Viljelm-u, lekarničarju v Neunkirchen-u M. Schönberg 5. maja 1873.

Na novo prosim, da mi pošljete dva ducenta zavitkov Vašega izvrstnega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi proti poštnem povzetju. S posebnim spoštovanjem Vaši blagorodnosti udani

J. žl. Fröhlich
polkovnik v pokojji.

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čistenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po časopisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jeziki, velja 1 gold., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večjo priložnost pravi Viljelm-ov protiartritični in protirevmatični čaj za čistenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravallo-u.